

Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om provtagning vid misstanke om bruk av narkotika och drograttfylleri;

RPSFS 2006:1

FAP 420-3

Utkom från trycket
den 28 mars 2006

beslutade den 7 mars 2006.

Rikspolisstyrelsen föreskriver följande med stöd av 13 § första stycket 4 och 13 e § förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen och 3 § polisutbildningsförordningen (1999:740) och beslutar följande allmänna råd.

Tillämpningsområde

1 § Denna författning innehåller bestämmelser om urin- och blodprovstagning i samband med misstanke om bruk av narkotika och drograttfylleri.

2 § Bestämmelser om straff för bruk av narkotika och drograttfylleri finns i 1 § 6 och 2 § narkotikastrafflagen (1968:64) respektive i 4 § andra stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Urin- och blodprovstagning med anledning av brott är en form av kroppsbesiktning. Bestämmelser om sådan kroppsbesiktning finns i bl.a. 28 kap. 4, 12 och 13 §§ rättegångsbalken.

Terminologi

3 § När prov tas av en skäligen misstänkt person för att undersöka om det finns narkotika i blodet eller urinen skall i förekommande fall följande beteckningar användas med angiven betydelse.

Beteckning	Betydelse
Sällningsinstrument	Instrument som anger om det finns narkotika i ett urinprov och om koncentrationen av narkotika uppgår till minst tröskelvärdet, oavsett vilken typ av utrustning som används vid en sällningsanalys av narkotika i urin.
Sällningsanalys	Analys av ett urinprov med ett sällningsinstrument som syftar till att fastställa om det finns en koncentration av narkotika som uppgår till minst tröskelvärdet.

Verifikationsanalys	Analys av ett urin- eller blodprov med kvalificerade analysmetoder som syftar till att på ett rättssäkert sätt fastställa om det finns narkotika i provet.
Tröskelvärde	Den koncentration av narkotika i ett urinprov som anges i <i>bilaga 2</i> .
Positivt sållningsprov	Urinprov som enligt en sållningsanalys innehåller en koncentration av narkotika som uppgår till minst tröskelvärdet.
Negativt sållningsprov	Urinprov som enligt en sållningsanalys inte visar en koncentration av narkotika som uppgår till tröskelvärdet.
Provtagare	Anställd inom Polisen som har utbildats för att utföra sållningsanalyser.

Dokumentation

4 § Rikspolisstyrelsens protokollsblankett (blankett RPS 420.4) skall användas vid avrapportering i samband med misstanke om bruk av narkotika.

Rikspolisstyrelsens protokollsblankett (blankett RPS 411.2.1-3) skall användas vid avrapportering i samband med misstanke om drograttfylleri inklusive bruk av narkotika.

Provtagning

5 § För att säkra bevisning om narkotikabrott som består i bruk av narkotika skall, om möjligt, urinprov tas så att två provrör fylls. Kan urinprov inte erhållas skall blodprov tas så att två provrör fylls.

Vid misstanke om drograttfylleri skall blodprov och, om möjligt, urinprov tas, så att två provrör fylls med blod och två fylls med urin.

Provtagningen skall utföras med stor noggrannhet. Under provtagningen skall den misstänkte övervakas på ett sådant sätt att det inte uppstår risk för manipulation eller annan påverkan som kan minska provets tillförlitlighet.

Allmänna råd

En urinprovstagning bör utföras i enlighet med avsnitten 1 och 2 i *bilaga 1* för att uppfylla kravet på noggrannhet.

Sållningsanalys

6 § En sållningsanalys får utföras endast med ett sållningsinstrument som omfattas av ett ramavtal som har ingåtts av Rikspolisstyrelsen¹.

En sållningsanalys får utföras endast av provtagare.

¹ Ramavtal som avses i 6 § har föregåtts av upphandling enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling.

7 § En sållningsanalys får inte genomföras på en plats där det förvaras material som kan medföra risk för att narkotiska substanser kontaminerar urinprovet.

En sållningsanalys skall utföras i enlighet med avsnitt 2.5 i *bilaga 1*.

8 § Vid misstanke om bruk av narkotika skall ett positivt sållningsprov omgående sändas för verifikationsanalys till Rättsmedicinalverkets rättskemiska avdelning (RKA) i Linköping.

Ett positivt sållningsprov skall hanteras i enlighet med vad som anges i avsnitt 3.2 och 4.1-2 i *bilaga 1*.

Ett prov avseende misstanke om drograttfylleri skall skickas till RKA i Linköping.

Provet skall hanteras i enlighet med vad som anges i avsnitt 3.2 och 4.2 i *bilaga 1*.

Allmänna råd

Om det bedöms lämpligt, kan en provtagare genomföra en sållningsanalys av ett urinprov för att på ett tidigt stadium av utredningen erhålla en indikation på om den misstänkte har brukat narkotika eller inte. Vid ett positivt provresultat erhålls därigenom ett bättre underlag i brottsutredningens initialskede. En sållningsanalys bör därför göras, om det inte bedöms obehövt t.ex. på grund av att den misstänkte är uppenbart påverkad. Om den misstänkte är under 18 år är det särskilt angeläget att en sållningsanalys görs.

Konsumtion av vissa läkemedel och andra liknande ämnen kan medföra att sållningsanalysen ger ett oriktigt positivt eller negativt utfall. Det bör därför av förhöret och protokollsblanketten framgå om den misstänkte har konsumerat något som kan ha påverkat analysresultatet.

9 § Ett negativt sållningsprov skall hanteras i enlighet med avsnitt 3.1 i *bilaga 1*.

Allmänna råd

En sållningsanalys som resulterar i ett negativt provresultat gör det möjligt att ompröva brottsmisstanken och därmed undvika att prover i onödan sänds till ett laboratorium för verifikationsanalys. Vid ett negativt sållningsprov beslutar undersökningsledaren i normalfallet att lägga ner den förundersökning i vilket provet har tagits. Kvarstår emellertid misstanken om att provet ändå innehåller narkotika bör provet genomgå en verifikationsanalys. Provet bör då hanteras som ett positivt sållningsprov.

Verifikationsanalys

10 § Vid misstanke om bruk av narkotika skall ett positivt sållningsprov och blodprov genomgå verifikationsanalys. Om det föreligger misstanke om

att den misstänkte intagit en narkotikaklassad substans som inte anges i protokollsblanketten (blankett RPS 420.4) skall detta framgå av begäran om verifikationsanalys.

Vid misstanke om drograttfylleri analyseras alla blod- och eventuella urinprover enligt ett s.k. grundanalyspaket. En begäran om en verifikationsanalys av andra medel utöver grundanalyspaketet, som t.ex. GHB och LSD, skall göras särskilt, på protokollsblanketten (blankett RPS 411.2.1-3).

Förvaring av sållningsinstrument

11 § Sållningsinstrument skall förvaras enligt leverantörens skriftliga anvisningar.

Utbildning

12 § Polismyndigheten skall utbilda så många provtagare som behövs för verksamheten. Utbildningen skall omfatta de moment som framgår av *bilaga 3*.

Allmänna råd

Polismyndigheten bör utfärda de ytterligare föreskrifter som behövs för provtagning och hantering av sållningsinstrumenten.

Om alltför många sållningsanalyser resulterar i negativa provresultat, bör polismyndigheten överväga att genomföra utbildningsinsatser avseende drogtecken och symptom.

Denna författning träder i kraft den 1 april 2006, då Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om provtagning vid misstanke om eget bruk av narkotika och drograttfylleri (RPSFS 2000:75, FAP 420-3), skall upphöra att gälla.

På Rikspolisstyrelsens vägnar

STEFAN STRÖMBERG

Ingemar Hummer
(Polisenheten)

Provtagning, insamling och omhändertagande av prov för droganalys i urin och blod

- a) För en enhet som sänder urinprov för verifikationsanalys efter att ha genomfört sållningsprov gäller hela bilagan.
- b) För en enhet som sänder urinprov för verifikationsanalys utan att ha genomfört sållningsprov gäller bilagan i tillämpliga delar.
- c) För en enhet som sänder urin- och/eller blodprov för verifikationsanalys vid misstanke om drograttfylleri gäller bilagan i tillämpliga delar.

1 Före provtagning

1.1 Det bör finnas såväl administrativa rutiner, med tillgång till blanketter och provtagningsutrustning, som rutiner för förvaring av prover under den tid som proverna förvaras vid polismyndigheten.

1.2 Den misstänktes identitet bör vara fastställd vid provtagningstillfället. Kan identiteten inte genast fastställas, ges urin- och/eller blodprovet en särskiljande beteckning. Denna beteckning anges även i avrapporteringen och i begäran om analys. Fastställs identiteten efter provtagningstillfället ersätts den särskiljande beteckningen med identitetsuppgifterna.

1.3 Provtagaren kontrollerar, om möjligt i närvaro av den misstänkte, att förpackningarna med rör och provtagningsbägare är obrutna.

1.4 Provtagaren informerar den misstänkte om syftet med drogtestet samt rutinerna för detta.

1.5 Vid misstanke om bruk av narkotika används det gula provtagningssetet om den misstänkte lämnar urinprov. Följande tillbehör behövs:

- 2 provrör med skruvkork (10 ml),
- 2 förseglingstejper för rör,
- 3 identitetsetiketter,
- 1 plastpipett,
- 2 transporthylsor med skruvkork,
- 1 provtagningsbägare med lock,
- 1 förtryckt kuvert och
- 1 förseglingstejp för kuvert.

Om den misstänkte vägrar eller inte kan lämna urinprov används det röda provtagningssetet som är avsett för blodprov. Följande tillbehör behövs:

- 2 provrör med gummipropp (10ml),
- 2 identitetsetiketter,
- 1 kanyl,
- 1 provtagningsadapter
- 2 transporthylsor med skruvkork,
- 1 förtryckt kuvert och

- 1 förseglingsstejp för kuvert.

1.6 Vid misstanke om drograttfylleri används det gröna provtagningssetet. Följande tillbehör behövs:

- 2 provrör med gummipropp (10 ml) avsedda för blodprov,
- 2 provrör med skruvkork (10 ml) avsedda för urinprov,
- 2 förseglingsstejper avsedda för provrör med urinprov,
- 6 identitetsetiketter,
- 1 plastpipett,
- 1 kanyl
- 1 provtagningsadapter
- 4 transporthylsor med skruvlock,
- 1 provtagningsbägare med lock,
- 1 förtryckt kuvert och
- 1 förseglingsstejp för kuvert.

2 Provtagning och sållningsanalys

2.1 Förpackningar med provrör och provtagningsbägare med lock m.m., enligt avsnitt 1.5-6, öppnas i närvaro av den misstänkte.

2.2 Provtagaren antecknar uppgifter om den misstänktes identitet, datum och tidpunkt för provtagningen samt skriver sin namnteckning på etiketterna och applicerar dessa dels på provtagningsbägaren, dels på provrören. Penna med vattenfast bläck bör användas.

2.3 Den misstänkte

- hålls under uppsikt,
- ges möjlighet att tvätta händerna före provtagningen,
- bör inte dricka före provtagningen (i undantagsfall kan den misstänkte tillåtas dricka maximalt två glas vatten),
- bör inte medföra onödiga kläder, väskor eller dylikt i samband med att urin avlämnas och
- lämnar urinprov i provtagningsbägaren under tillsyn.

2.4 Provtagaren fördelar urin i de två identitetsmärkta och, om möjligt, fyllda provrören samt skriver sin namnteckning på förseglingsstejperna. Därefter fästs tejperna över skruvlocken på provrören.

Vid drograttfylleri fylls två provrör med blod. Om möjligt fylls även två identitetsmärkta provrör med urin.

Enligt 28 kap. 13 § andra stycket rättegångsbalken får blodprov inte tas av någon annan än en läkare eller legitimerad sjuksköterska.

2.5 En sållningsanalys utförs enligt de bruksanvisningar från tillverkaren som medföljer sållningsinstrumenten.

3 Efter provtagning

3.1 Vid ett negativt sållningsprov

- avslutas provet med att provresultatet anges i protokollet,
- förvaras protokollets arkivexemplar i akten och
- sätts en kopia av protokollet in i en särskild pärm som bör förvaras på en plats, som beslutas av polismyndigheten, så att regelbundna granskningar av testresultaten kan göras.

3.2 Vid ett positivt sållningsprov och vid misstanke om drograttfylleri

- kontrolleras uppgifterna på provrörens etiketter avseende den misstänktes identitet, provtagningsdatum- och tidpunkt och provtagarens namnteckning, varefter rören placeras i transporthylsorna,
- fylls protokollsblanketten i så noggrant som möjligt,
- anges på protokollsblanketten, i fältet Sållningsprov narkotika, att provet är positivt och kryssmarkeras de substanser som gett ett positivt utslag samt fylls analysbegäran i,
- sätts en kopia av protokollsblanketten in i en särskild pärm som bör förvaras på en plats, som beslutas av polismyndigheten, så att regelbundna granskningar av testresultaten kan göras, och
- läggs transporthylsorna med provrör och RKA:s exemplar av protokollblanketten i ett förtryckt kuvert som klistras igen och förseglas med förseglingstejp.

4 Allmänt

4.1 Vid ett positivt sållningsprov kan utredningen göras klar vid provtillfället, förutom vad gäller svaret på verifikationsanalysen. Är verifikationsanalysen positiv, återstår i normalfallet endast en s.k. slutdelgivning enligt 23 kap. 18 § första stycket fjärde meningen rättegångsbalken. Har den misstänkte förnekat bruk av narkotika, erfordras ytterliggare förhör och slutdelgivning.

4.2 De urin- eller blodprover som skall sändas till laboratoriet för analys skall hanteras så att proverna ligger i postens förvaringsutrymmen så kort tid som möjligt. Proverna skall om möjligt förvaras i kylskåp till dess transport kan ske direkt till postkontor eller postlåda i omedelbar anslutning till postkontor. Förvaring bör inte ske i postens brevlådor utomhus.

Under helger och arbetsfria dagar bör proverna förvaras i kylskåp på polisstationen, för att öka hållbarheten och minska tiden för okontrollerad förvaring hos posten.

4.3 Efter överenskommelse mellan Rikspolisstyrelsen och berört laboratorium skall urin- eller blodprover som har skickats till laboratoriet för verifikationsanalys, inte analyseras om

- uppgift om den misstänktes identitet saknas på både provrör och remiss,

RPSFS 2006:1

- uppgift om den misstänktes identitet saknas på endera provrör eller remiss,
- uppgift om den misstänktes identitet avviker väsentligt mellan provrör och remiss eller
- provet har skickats i behållare som inte är lämplig för ändamålet.

Tröskelvärden för sållningsanalyser

Rikspolisstyrelsen har fastställt följande tröskelvärden för narkotika i urin.

Observera att vissa droger, t.ex. LSD, kan påvisas endast i urin, genom en verifikationsanalys.

Substans	(mikrogram/ml)	(nanogram/ml)
Cannabis/metaboliter	0,05	50
Opiater	0,30	300
Amfetaminer*	0,30	300
Kokainmetaboliter	0,30	300
Bensodiazepiner	0,30	300

* I amfetaminer ingår bl.a. amfetamin, metamfetamin och MDMA.

Utbildning för provtagare avseende Druglab sållningstestpanel

Utbildning för provtagare bör avse följande moment.

- Sållningsinstrumentets uppbyggnad och den teknologi som används,
- teoretisk kunskap om provtagning, sållningsanalyser av prover och tröskelvärden,
- praktisk förevisning av sållningsanalys och tolkning av analysresultat,
- arbetsmiljö- och skyddsbestämmelser samt
- dokumentation.